

Siyasal devletçiliğe dönüş

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Türkiye'de devletçilik yalnızca bir ekonomik model olarak algılanır. Oysa değildir. Öylesi bir gereksinimden ve gerçekten hareketle

kurulmuştur ama zaman içinde nitelik değiştirerek siyasallaşmıştır. Bu, ekonomik devletçilikten hareketle liberal geleneğin olmadığı bir ülkede, devletin hegemonik, despotik bir içerik kazanmasıdır.

Devlet, kurucu öncüleri ve siyasal destekleriyle birlikte demokrasiye geçildikten sonra da bu egemen konumunu sürdürmüştür. Hatta demokrasinin Türkiye'deki tarihi, devletin kendi egemenliğini her defasında bir kez daha kurma girişiminin tarihidir. Bu da askeri müdahalelerle olduğu kadar siyasetin kendisini devletten uzak tutmasıyla ortaya çıkmıştır.

Siyasal bir özelliğe sahip olduğundan devletçiliğin bir ideolojiye gereksinimi vardır. Kurucu ideolojiyi her dönemde büyük bir özenle gündemde tutması bu yüzdendir. Ona her karşı çıkış 'cezalandırılmıştır.'

Aslında 1980 müdahalesi sonrasında yapılan anayasal düzenlemeler bir daha 'düzenleme' gereksinmesi duyulmayacak biçimde bu işi bitirmeyi amaçlıyordu. 'Asrı saadet'e dönüş misali resmi ideoloji kurumsallaştırılıyordu. Gerekçe ise belliydi: Toplum o kurucu ideolojiden uzaklaştığında içine düştüğü boşluğu 'radikal' unsurlar doldurmaktadır.

Bu gerekçe bugün de geçerlilik kazanıyor. Bugünkü girişim arayışlarının altında da aynı kaygılar yatmaktadır. Yürütülen mantığa göre toplum, 1990'larda önemli bir ideolojik - siyasal boşluk yaşamış, RP bu durumu kullanan parti olmuştur. Öyleyse, bu partinin temel tercihleri ve istemleriyle resmi beklenti arasındaki gerilim mutlaka aşılmalıdır.

Böyle bir yaklaşım bir ülkenin kendi içine kapanmasını ve dünyadan kopmasını getirir. Her içe kapanış da siyasal alanda bir tür despotizm içerir ve antidemokratik bir nitelik sunar. O nedenle şimdi Türkiye'de bir kez daha giderek yükselen ve mevcut siyasal iktidarın içinde sakladığı sanılan tercihlere bir seçenek olarak sunulan 'resmi' yaklaşım da bu tehlikeyi davet etmektedir.

Bu gelişmenin şöyle bir vahim sonucu olacaktır: 1960 - 90 arasında mevcut uluslararası sistem ve ekonomi nedeniyle görece içe kapalı bir toplum her şeye rağmen kabul edilebilirdi. Oysa 1990 sonrasında egemen model küreselleşmedir. Küreselleşmenin bizde tümenden yadsındığı nedeni belli bir gerçektir: Bu modelin içerdiği demokrasi anlayışı, insan haklarına yaptığı vurgu ve nihayet kişisel vazgeçilmez hakların kullanılmasına dayalı yeni ve sivil yurttaşlık tanımı devletin sürdürmek istediği hegemonik, despotik kimliğine bir tehdit oluşturmaktadır. Bonapartist demokrasi geleneğiyle iç içe geçmiş devletçi Jakoben aydın da küreselleşmeye, hiç bilmemesine rağmen, bu bağlamda iç güdüsüyle karşı çıkmıştır.

Şimdi, Türkiye devletle özdeş resmi ideolojiyi ve söylemi yeniden canlandırırken aslında küreselleşmeyi yadsımakta, kendisini uluslararası eklemlerinden koparmaktadır.

Oysa, 1980'lerde Türkiye, sermayenin akışkanlık kazanması, kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve soğuk savaşın bitmesiyle birlikte dünyayla bütünleşme doğrultusunda önemli bir adım atmıştı. Ona bağlı olarak da sivil toplumu güçlendirmeyi öngören, hiç değilse ona hak ve olanak tanıyan görece bir liberalleşmeyi devreye sokmuştu.

Türkiye'de derin devlet ve onunla iç içe olan kesimler şimdi bu açılımın intikamını almayı beklemektedir. Aslında kişisel bir tercihle yaşanmış olan liberal ferahlama yeniden kurumsal yapının öne çıkarılması ve anımsanmasıyla yok edilmektedir.

Bu, Türkiye için vahim bir dönemin başlangıcıdır. Hem içerdeki liberalleşme umudunu söndürecek hem de Türkiye'yi uluslararası alandan silecektir.

'Asrı saadet'e dönüş özleminin altında yatan gerçek, iki taraf için de budur! Faydası yoktur ama gene de hayıflanmak isteyenler varsa onu ellerindeki olanakları demokratikleşme doğrultusunda kullanmayan siyasiler yapsın!